

โครงการประชุมเชิงปฏิบัติการ

“เสริมสร้างพลังอำนาจของชุมชนด้านเศรษฐกิจชุมชนและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติโดยชุมชน”

วันจันทร์ที่ 11 กันยายน พ.ศ.2560

ณ ห้องประชุมสิริคุณากร 3 ชั้น 2 อาคารสิริคุณากร มหาวิทยาลัยขอนแก่น

หลักการและเหตุผล

ทิศทางของการพัฒนาประเทศไทยมาจากแนวนโยบายที่พัฒนาขึ้นจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยเริ่มแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1 เริ่มใช้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2504ปัจจุบันถึงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-พ.ศ. 2564) การดำเนินการสามารถแบ่งออกได้เป็นช่วงๆ ดังนี้ แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1 ถึงฉบับที่ 3 เน้นในเรื่องของการเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจด้วยการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และในช่วงปลายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 3 ถึงฉบับที่ 4 เน้นการพัฒนาเศรษฐกิจควบคู่กับการพัฒนาสังคม สำหรับแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 ถึงฉบับที่ 7 จะเน้นในเรื่องของเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ มุ่งพัฒนาชนบทและภูมิภาค และแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 ถึงฉบับปัจจุบัน เน้นในเรื่องของการยึดคนเป็นศูนย์กลาง เน้นการมีส่วนร่วม ยึดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และสังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน แต่พบว่ากระบวนการได้มาซึ่งแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1 ถึงฉบับที่ 6 มาจากการกำหนดนโยบายหรือทิศทางการพัฒนามาจากส่วนกลางและแปลงแผนลงสู่พื้นที่ จนกระทั่งในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 เริ่มมีกระบวนการวางแผนจากฐานความต้องการของท้องถิ่นขึ้นสู่การแปลงเป็นแผนพัฒนาฯ ของประเทศและมีการแปลงแผนปฏิบัติการลงสู่ภูมิภาค

สำหรับแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ได้กำหนดทิศทางและแนวทางการพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือ “หลุดพ้นความยากจนสู่การพึ่งตนเอง” ซึ่งได้กำหนดเป็น 5 แนวทาง โดย 1) เพิ่มศักยภาพของการผลิตสินค้าเกษตรสู่มาตรฐานเกษตรอินทรีย์และอาหารปลอดภัย 2) พัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปไปสู่ผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าเพิ่มสูง 3) ยกระดับการท่องเที่ยวสู่นานาชาติ 4) เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการน้ำเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน และ 5) สู้ภัยแล้ง เน้นในเรื่องการฟื้นฟูป่าไม้ให้อุดมสมบูรณ์และรักษาความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ต้นน้ำ

จากเป้าหมายของการพัฒนาของภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อ “หลุดพ้นความยากจนสู่การพึ่งตนเอง” นั้นยังเป็นความท้าทายของการพัฒนาเนื่องจากในภาคตะวันออกเฉียงเหนือยังมีวาทะกรรมที่เกี่ยวข้องกับปัญหาที่พบ คือ “โง่ จน เจ็บ” ซึ่งคือความจริงหรือเป็นเพียงวาทะกรรมในการขอสันับสนุนงบประมาณในการพัฒนาด้านต่างๆ สำหรับแนวทางหรือกระบวนการที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้นั้นส่วนหนึ่งต้องมาจากความร่วมมือภายในชุมชนหรือท้องถิ่น เพราะคนภายในชุมชนจะรู้จักบริบทชุมชนของตนเอง เมื่อทราบถึงปัญหาแล้วสามารถแก้ไขให้ตรงจุด แต่ปัจจุบันแนวทางในการที่จะพัฒนาชุมชนหรือท้องถิ่นให้สามารถพึ่งตนเองได้นั้นพบว่าเป็นไปได้ยากและมีความล่าช้า ซึ่งประเด็นหรือรอบปัญหาที่มาจุดรั้งให้การพึ่งตนเองในชุมชนเป็นไปได้ช้านั้นเหตุเพราะปัญหาของชุมชนมีหลายมิติและซับซ้อนในหลายๆ ประเด็นการแก้ไขจึงไม่มีสูตรหรือรูปแบบที่ตายตัว แนวทางที่จะนำชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือหลุดพ้นจากวาทะกรรม “โง่ จน เจ็บ” และ “หลุดพ้นความยากจนสู่การพึ่งตนเอง” ได้นั้น จำเป็นที่จะต้องเข้าใจถึงปัญหาที่เกิดขึ้นและแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างถ่องแท้โดยสถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาสังคม จึงได้จัดการประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การเสริมสร้างพลังอำนาจชุมชนอีสานในการจัดการตนเอง ขึ้นในวันที่ 15 พฤษภาคม 2560 ห้องประชุมกัลปพฤกษ์ 7 อาคารสิริคุณากร มหาวิทยาลัยขอนแก่นโดยมีผู้เข้าร่วมประชุม จำนวน 20 คน และในที่ประชุม

ได้เสนอว่าควรที่จะมีการนำเสนอกรณีตัวอย่างที่ดี เพื่อเป็นกรณีศึกษาและแนวทางในการเสริมสร้างอำนาจชุมชนในการจัดการตนเอง อันจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาได้อย่างแท้จริงและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในระดับพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

ดังนั้นทางสถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาสังคม จึงได้จัดการประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การเสริมสร้างพลังอำนาจของชุมชนด้านเศรษฐกิจชุมชนและด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติโดยชุมชน ขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้บุคลากรของมหาวิทยาลัยขอนแก่นได้ร่วมแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และประสบการณ์จากวิทยากร อันจะนำไปสู่แนวทางในการพัฒนาข้อเสนอโครงการต่อไป

วัตถุประสงค์ เพื่อสรุปทบทวนการเรียนการสอนเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนด้านเศรษฐกิจชุมชนและด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติโดยชุมชน และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ด้านการเสริมสร้างพลังสำหรับบุคลากรมหาวิทยาลัยขอนแก่น

รูปแบบการจัดประชุม: การอภิปรายและการประชุมกลุ่มย่อย

กลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย นักวิชาการภายในมหาวิทยาลัยขอนแก่น, ตัวแทนจากหน่วยงานภาครัฐและองค์กรพัฒนาเอกชน, นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา รวมประมาณ 50 ท่าน

ขั้นตอนการดำเนินงาน

สรุปทบทวนจาก

- กรณีศึกษา การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนด้านเศรษฐกิจชุมชนตำบลจันทุม อำเภอลับแล พลาชัย จังหวัดบุรีรัมย์ (วันที่ 31 สิงหาคม 2560)

- กรณีศึกษา ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติโดยชุมชนตำบลปลาบ่าอำเภอกู่เรือ จังหวัดเลย (วันที่ 6 กันยายน 2560)

- ผลจากการประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง “การเสริมสร้างพลังอำนาจของชุมชนด้านเศรษฐกิจชุมชนและด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติโดยชุมชน” (วันที่ 11 กันยายน 2560)